

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Tampereen kaupunkiseudun lähtökohdat MAL-sopimusneuvotteluihin 2024-2027

Tampere - Kangasala - Lempäälä - Nokia - Orivesi - Pirkkala - Vesilahti - Ylöjärvi

1. MAL-sopimusmenettelyn kehittyminen
2. MAL-menettelystä Orpon hallitusohjelmassa
3. Tampereen kaupunkiseudun viestit valtiolle
4. Valmistelun eteneminen ja seudun tarpeet

MAL-sopimusmenettelyn kehittyminen

- Ensimmäinen MAL-aiesopimus solmittiin Tampereen kaupunkiseudun ja valtion välille koeluontoisena vuonna 2011.
- MAL-menettely on kehittynyt sopimuskausien myötä ei-lakisääteisenä välineenä. Yleispiirteisestä suunnittelusta on edetty toimenpiteisiin ja niiden rahoittamiseen. Samalla toimenpiteiden määrä kasvanut.
- Sopimuskausi on nyt 12 vuotinen, toimenpiteiden rahoitus hallituskauden mittainen.
- Rahoitus on edelleen merkittävintä raitiotien rakentamiseen. Lähijunaliikenteen rahoitus ja Aran tuet ovat kasvaneet.
- Ilmastoperusteisuus on vahvistunut ja tuonut uusia rahoituselementtejä.
- Kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus on siirtynyt käsiteltäväksi Liikenne12 suunnitelman yhteydessä.
- Viimeisin sopimus (2020-2023) tuotti aikaisempia kierroksia enemmän taloudellista tukea ja toimintamahdollisuuksia kaupunkiseudulle. Sopimus myös velvoitti kuntia varaamaan rahoitusta aiempaa enemmän sopimuksen toimeenpanoon.

MAL-menettelystä Orpon hallitusohjelmassa

MAL-sopimusmenettely jatkuu

- Hallitus jatkaa suurimpien kaupunkiseutujen kanssa MAL-sopimusmenettelyä. Sopimuksen piirissä olevien kaupunkiseutujen määrää (7) ei laajenneta. Kirjataan MAL-sopimuskäytäntö lakiin yhteistyövelvoitteena.
- **Vähennetään sopimusten yksityiskohtaisuutta ja rajataan MAL-sopimukset kaupunkiseutujen kasvun ja saavutettavuuden edellytysten varmistamiseen kaavoituksella, tonttitarjonnalla, asuntotuotannolla ja niitä tukevilla liikenneinvestoinneilla.**
- MAL-sopimusten asuntotuotantotavoitteisiin ei kirjata ARA-tuotannon osuutta.
- **Vahvistetaan sopimusten tavoitteiden täyttämisen ja investointien rahoituksen kytkentää.**
- Kannustetaan kaupunkiseutuja yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen, joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn edistämiseen sekä segregaaation ehkäisemiseen.
- Hallitus varautuu rahoittamaan MAL-sopimusten valtion osuuden.
- Mutta: Ei lisää rahaa MAL-sopimukseen -> hankkeet priorisoitava seudullisesti.

Liikutaan kestävästi

- Lisätään kilpailua raideliikennemarkkinalla ja helpotetaan markkinoille pääsyä.
- **Henkilöliikenteen kilpailua lisätään mahdollistamalla kunnille, kuntayhtymille ja alueille ostoliikenteen järjestäminen. Perustetaan julkinen kalustoyhtiö julkisesti tuetulle ostoliikenteelle. Julkisesti tuettua liikennettä kilpailutetaan.**
- Parannetaan pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä päivittämällä kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma, toteuttamalla toimenpideohjelma koulu- ja työmatkapyöräilyn edistämiseksi sekä panostamalla kävely- ja pyöräväylien liikenneturvallisuuteen. Mutta ... lasketaan käpy-rahoitusta.
- Edistetään liikenteen digitalisaatiota, automatisaatiota ja uusia liiketoimintamalleja. Annetaan kaupungeille ja kunnille työkalut mikroliikkumisen hallintaan (lainsäädäntö).
- **Käynnistetään 12 v -liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitys**

Asuntomarkkinat toimimaan

- Asuntomarkkinoita edistetään elinkeinopolitiikalla, uudistamalla sääntelyä, riittävällä kaavoituksella, tonttitarjonnalla ja asuntotuotantoa tukevilla liikennehankkeisiin. **Velvoitetaan kasvavia kaupunkiseutuja MAL-sopimusten kautta riittävään tontti- ja asuntotuotantoon.**
- **Hallitus vähentää yhteiskunnan tukemaa ARA-asuntotuotantoa hallitusti. Lähtökohtaisesti laadukasta ja kohtuullisen hintaista asumista edistetään vapaarahoitteisella asuntorakentamisella. Hallitus kohdistaa yhteiskunnan tukemat vuokra-asunnot nykyistä tehokkaammin pienituloisille.**
- **ARA-tuotannon kustannuksiin kiinnitetään huomiota. Ei myönnetä tukia uusille asumisoikeuskohteille. Alennetaan erityisryhmien investointiavustuksen avustusprosenttia. Puolitetaan asumisneuvonta-avustuksen määräraha.**
- **Mitoitetaan asuntotuotannon tuki suhdannetilanteen mukaisesti ns. vastasyklisyys.**
- Hallituksen tavoitteena on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä (päävastuu YM ja ARA).

Liikenne (Rud Pedersenin HO-analyysi)

Hallitus toteuttaa erittäin mittavan, lähes kolmen miljardin euron liikenneinvestointiohjelman. Väyläverkon kehittämiseen ja korjausvelan kasvun torjumiseen panostetaan yhteensä noin 1,6 miljardin euron investointipaketilla. Paketilla toteutetaan muun muassa valtatie 5 parannus välillä Leppävirta-Kuopio sekä valtatie 4 kehittämistä Keski-Suomen alueella. Lisäksi paketin sisältä toteutetaan investointeja, joilla edistetään länsirannikon kilpailukykyä ja kasvua.

Raideliikenteestä tehdään entistä kilpailukykyisempi liikennemuoto lähes 1,4 miljardin euron erillisellä raideinvestointipaketilla, jolla rakennetaan uusia yhteyksiä ja kehitetään nykyistä rataverkkoa. Lisäksi raideliikenteen houkuttelevuutta lisätään parantamalla junien tietoliikenneyhteyksien nopeutta ja toimintavarmuutta.

Nykyisiä raideyhteyksiä vahvistetaan kattavasti eri puolilla Suomea. Päärataa kehitetään nykyisessä ratakäytävässä. Parannetaan radan välityskykyä Helsinki-Tampere-välillä, toteutetaan kaksoisraide Oulu-Liminka-välille ja sähköistetään Tornio-Kolari-väli.

Koko Suomen raideverkon toimivuutta ja Helsinki-Vantaan lentokentän saavutettavuutta parannetaan käynnistämällä Lentoradan yksityiskohtaisempi suunnittelu ja valmistelemalla hankkeen toteuttamispäätös. Turun tunnin juna -hanke käynnistetään parantamalla Salo-Kupittaa-väliä sekä rakentamalla Espoo-Lohja-rata, joka kytkee Lohjan ja Vihdin tiiviimmin osaksi Helsingin työssäkäyntialuetta.

Liite E. Määräaikainen 4 miljardin euron investointiohjelma

Toimenpide	Milj. euroa
Korjausvelan purkaminen	520
Infrahankkeet (Kehittämismomentti ja MAL-hankkeet)	797
Länsirannikon kilpailukyyn ja kasvun edistämispaketti	130
VT5 Leppävirta-Kuopio	140
Pääradan kehittäminen Helsinki-Tampere, Liminka-Oulu-kaksoisraide, Tornio-Kolari -radan sähköistäminen	535
Turun Tunnin juna -yhtiön pääomittaminen (Espoo-Lohja & Turku-Salo)	460
Savonrata-Kouvola-Kuopio nopeuden ja kapasiteetin nosto	50
Lentoradan suunnittelu	43
Karjalanradan kehittäminen Luumäki-Imatra 2. vaihe	215
Rantaradan kehittäminen	80
Puhtaan energian Suomen -kärkihankkeet	160
Puolustusvoimien materiaalihankinnat	50
Matkailu- ja luontohanke Palokin koskien patojen purku	20
Elinkeinopoliittinen varaus	400
Sote-palveluiden vaikuttavuusinvestoinnit ja hoitojonojen purku	400
Yhteensä	4 000

Liikenne

Onko 797 miljoonaa euroa paljon vai vähän?

(milj. euroa)	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Korjausvelan vähentäminen	300,0	300,0	300,0
Kehittämisinvestoinnit (76, 77, 79)	580,2	595,5	557,7

			Julkinen talous yhteensä						
			Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pC*
edistäminen									
Väyläverkon kehittäminen	31.10.77	Alennetaan uusien väylähankkeiden rahoitustasoa.	2024	100	170	200	250	250	0
Sanomalehtien	31.20.51	Sanomalehtien iakelutuen tason puolittaminen.	2026	0	0	8	8	8	8

Leikkauksia yhteensä: 720m€ (4 vuotta), 970m€ (5 vuotta)

Lisäyksiä yhteensä: 797m€ (4 vuotta(?))

Nettolisäys uusiin väylähankkeisiin: 77m€

Kaupunkiseudun viestit valtiolle 5.9.2023

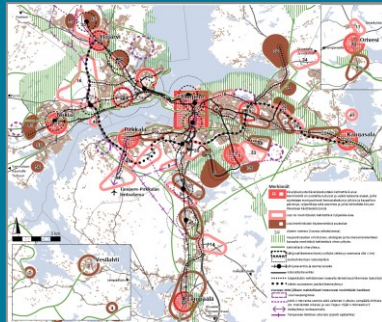
Tampereen kaupunkiseudun muutos

- Kaupunkiseudulla tapahtunut 2010-luvulta alkaen iso muutos
  - *Kahdeksasta kunnasta on muodostunut 0,4 milj. asukkaan seutu - kuntarajat ovat madaltuneet, tavoitteet ja tarpeet yhdenmukaistuneet.*
  - *Yhdyskuntarakenne on tiivistynyt ja eheytynyt - on kasvettu ylöspäin ja noustu raiteille.*
  - *Kaupungistuminen on lisännyt yksityisiä investointeja ja työpaikkoja.*
  - *Päättäjien ja asukkaiden toiminta ja tietoisuus kestävästä kehityksestä on kasvanut.*
- Valtio on MAL-sopimuksin tukenut kehitystä.
- Mutta ... matka on kesken.

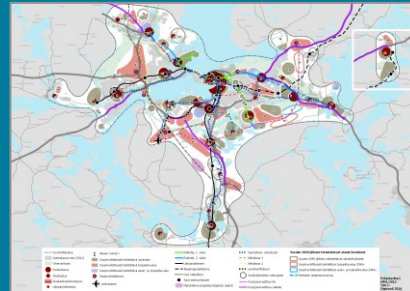

Seudulla jatkuva MAL-prosessi

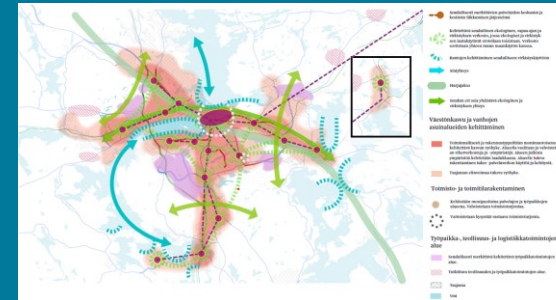
RAKENNE-
SUUNNITELMA

Vuoteen 2030

Vuoteen 2040

Vuoteen 2040+

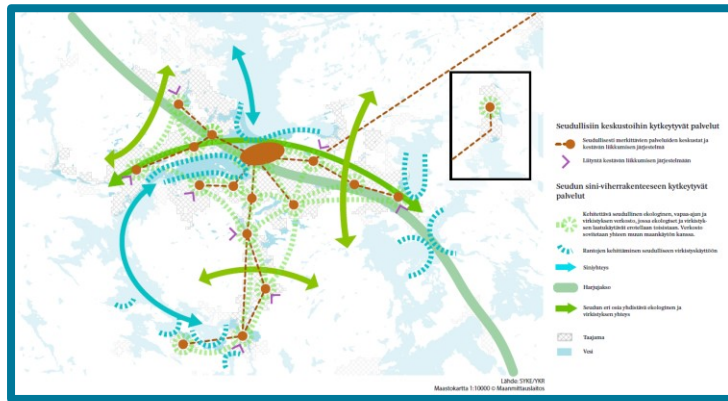
- Asuntopoliittinen ohjelma
- Joukkoliikenteen kehityskuva
- Lähijunaliikenteen tiekartta
- Seuraitiotien suunnitelmat
- Käpy -suunnitelma
- Seutulike-ohjelma
- Viherverkkosuunnitelma
- Keskustabarometri
- Kestävän siirtymän ohjelma
- SeutuDigi-seurantajärjestelmä

MAL-
SOPIMUS
VALTION
KANSSA

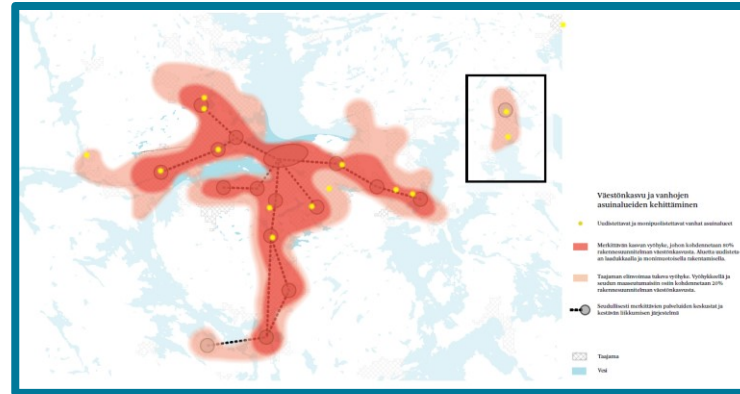
Tuore lähtökohta: Vihreä metropolimme 2040+

Lumoava ARKI

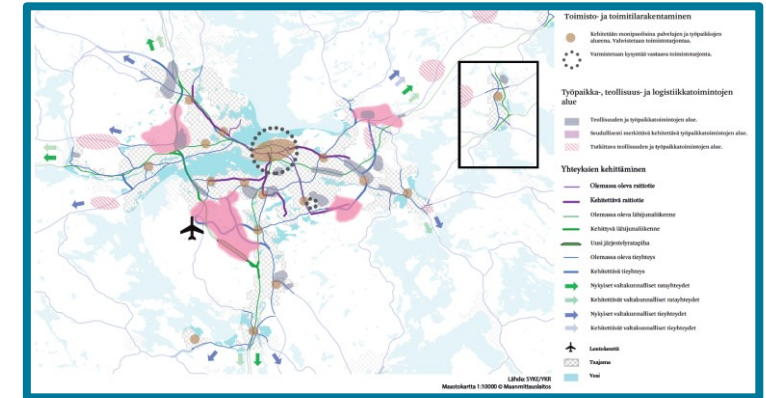
- Uutta: Siniviherverkko
- Vanhaa: Keskukset ja kestävä liikkuminen

Fiksu KASVU

- Uutta: Eriytymisen ehkäisy
- Vanhaa: Eheytyvä rakenne ja kestävä liikkuminen

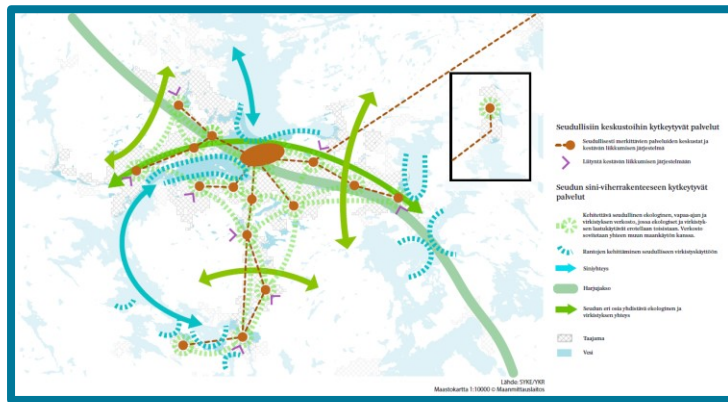
Maailmalle AUKI

- Uutta: Teollisuuden tilat ja puhdas siirtymä
- Vanhaa: Seudun saavutettavuus

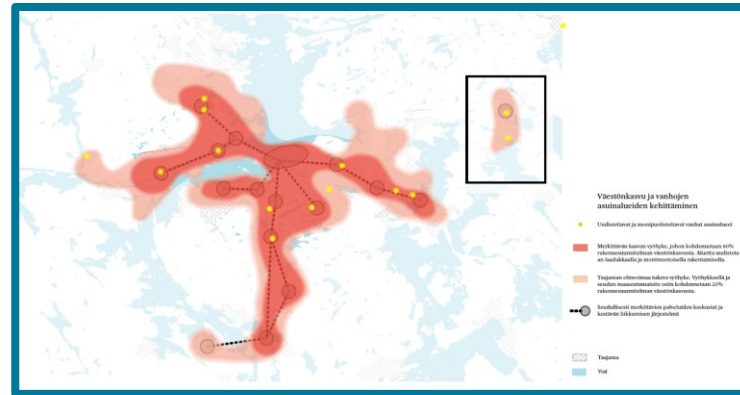
Nostot MAL-sopimusneuvotteluun

Lumoava ARKI

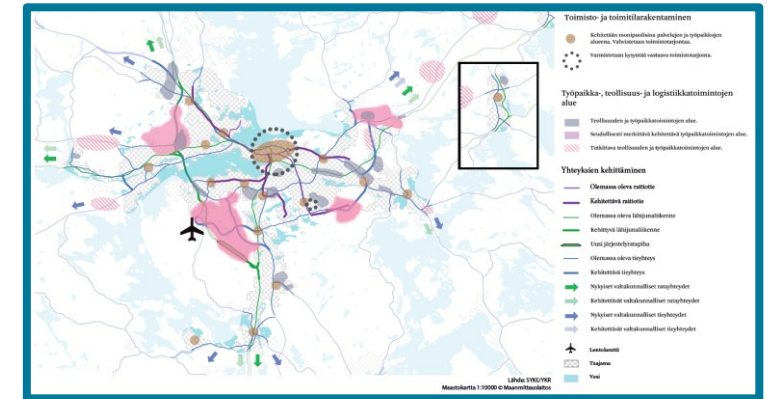
- Asumisen laatu
- Sini-viherverkosto
- Kävely-pyöräily
- Keskustat

Fiksu KASVU

- Kasvun kohdentaminen ja asuntotuotanto
- Joukkoliikenne, invest. & palvelu
- Kohtuuhintainen asuminen
- Segregaation ehkäisy

Maailmalle AUKI

- Teollisuuden infra, kaavoitus- ja lupaprosessit ja teollisuuspuistot
- Seudulliset yritysalueet ja energia
- Kansallinen saavutettavuus:
Henkilöratapiha, päärata, VT 9, lentoasema, järjestelyratapiha

Tampereenseudun 5 toivetta

1. Jatketaan työtä pitkäjänteisesti MAL-sopimuksen vision 2030 pohjalta, uudistetaan toimenpiteet seuraavalle 4 vuodelle.
2. Toimitaan vastasyklisesti ja ohjataan investointeja laatuun.
3. Pidetään kiinni ARA-tuotannosta ja kuntien yhteisvastuullisuudesta.
4. Varmistetaan rahoitus raideliikenteen (ratikka ja lähijuna) seuraaville kehitysvaiheille, investoinneille ja operoinnille.
5. Lisätään sopimuksen joustavuutta pienissä MAL-investoinneissa eli tarjotaan seuduille mahdollisuus MAL-hankerahan kohdentamisessa.

Valmistelun eteneminen ja seudun tarpeet

Valmistelun eteneminen

- Seutuhallitus on nimennyt neuvotteluryhmään edustajat. Mukana Tampere, Kangasala, Nokia ja Pirkkala sekä kuntayhtymä/seututoimisto.
- Valtion edustajat: YM, LVM, VM, TEM, Ara, Väylävirasto, Traficom ja Ely. YM johtaa neuvotteluita.
- Sopimusneuvottelut pidetään 9.10, 27.11, 11.1.2024 ja 8.2.2024
- Seutuhallitusta ja kuntajohtajakokousta informoidaan neuvottelutilanteesta/-tuloksia kuukausittain (myös työryhmät).
- Neuvottelutulos hyväksytään seutuhallituksessa ja lähetetään kuntiin lopullista hyväksymistä varten.
- Valtio tekee sopimuksesta periaatepäätöksen ja sopimus allekirjoitetaan kesällä 2024.
- Kuntajohtajat huolehtivat sopimusvaiheiden tiedottamisesta kunnanhallituksissaan.

Näihin odotamme rahoitusta

TEEMA	SISÄLTÖ	ODOTUKSET VALTION OSALLISTUMISELLE
Strategisesti merkittävät kehityshankkeet	<p>Maankäytön tiivistäminen ja kestävän liikkuminen (pitkäjänteisyys)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raitiotiet (Pirkkala-Linnainmaa, Lielahti-Ylöjärvi, Muut) - Lähijunaseisakkeet (Etelä, Itä, Länsi) - Vt12 ja kt 65 Hiedanranta, (suunnittelu + toteutus) 	<p>30-50% sitoutuminen ja/tai osallistuminen suunnitteluun ja toteutukseen.</p> <p>Kohteet á 10-300 M€</p>
Keskisuuret Infrastruktuurihankkeet	<p>Seudullisesti merkittävät kehittämiskokonaisuudet (sopimuksessa nimettävät)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Runkobussiliikenteen reitit - Seudullinen pyöräliikenteen verkko - Suuret risteysjärjestelyt, alikulut ym. - Suuret liityntäpysäköintikohteet 	<p>30-50% osallistuminen suunnitteluun ja/tai toteutukseen.</p> <p>Kohteet n. á 3 -10 M€</p>
Kustannustehokkaat kehityshankkeet	<p>Seutuyhteistyön kautta allokoitava seudun ja valtion kestävyystavoitteita edistävä MAL-rahoitus.</p>	<p>Rahoitus yhteensä 5-15 M€</p>
Joukkoliikenteen tuki	<p>Seudun joukkoliikenteen palvelun tuottamisen tuki</p>	<p>Rahoitus yhteensä 20 M€</p>
Liikennejärjestelmätuon tuki	<p>Seudun liikennejärjestelmäsuunnittelun resursointi kohdennettavaksi mm. junaliikenteen kehittämistyöhön ja SUMP (kestävä kaupunkiliikkuminen) -suunnitelmaan.</p>	<p>Rahoitus yhteensä 0,5 M€</p>

PRIORITEETTI	STRATEGISESTI MERKITTÄVÄT KEHITYSHANKKEET	KESKISUURET INFRASTRUKTUURIHANKKEET	KUSTANNUSTEHOKKAAT KEHITYSHANKKEET	JOUKKOLIIKENTEEN TUKI	LIIKENNEJÄRJESTELMÄTYÖN TUKI
1	Seudullisen raitiotien suunnittelu ja toteutus: - Pirkkala-Linnainmaa suunnittelu ja toteutus (30%) - Lielähti-Ylöjärvi suunnittelu (30%)	Pyöräliikenteen seudullisen pääverkon kehittämispaketti	Kestävän ja turvallisen liikkumisen edistäminen, MAL-rahoitus	Liikenne 12 -suunnitelman mukainen joukkoliikennetuki	Liikennejärjestelmäsuunnittelun, -työn ja -tutkimuksen resursointi
2	Nokian asemakeskuksen suunnittelu ja toteutus (50%)				
	Etelän suunnan lähijuna: Sääksjärven seisakkeen suunnittelu ja toteutus (50%)				
	Idän suunnan lähijuna: Messukylän ja Ruutanen seisakkeiden sekä Oriveden keskustan sähköistyksen (ja seisakkeen) suunnittelu ja toteutus (50%)	Runkobussiliikenteen kehittämispaketti (vaihtopysäkit, tie- ja katujärjestelyt, liityntäpysäköinti)			
	Muiden strategisesti merkittävien seudullisten hankkeiden sekä kansallisesti merkittävien, liikenne 12-suunnitelman ja investointiohjelman kautta rahoitettavien hankkeiden suunnittelu yhteistyö				
3	Ylöjärven seisakkeen toteutus, sis. Puuterminaalien siirto (50%)	Strategisesti merkittävien hankkeiden ketjuuntuvat investoinnit (50%)			
	Vt 12 ja kt 65 liikennejärjestelyt Hiedanrannan kohdalla, toteutus (50%)	Liityntäpysäköinnin kehittäminen			

MAL-sopimus 2024-2027	MAL-sopimus 2028-2031	Valtion kustannusten mittaluokka
EE	EE	N. 50 miljoonaa euroa
E	E	N. 20 miljoonaa euroa
ee	ee	N. 10 miljoonaa euroa
e	e	N. 1 miljoonaa euroa

<p>Prioriteettiluokka 1 pitää sisällään seudun yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta erityisen vaikuttavia toimenpiteitä sekä toimia, joiden toimeenpanolla voidaan kustannustehokkaasti ja monipuolisesti vaikuttaa kuntien, seudun ja valtion mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Valtion sitoutuminen hankkeiden toteutukseen on kriittistä kehityksen kannalta.</p>	<p>Prioriteettiluokan 2 toimenpiteet pitävät sisällään seudun yhdyskuntarakenteeseen ja joukkoliikennejärjestelmään merkittävästi vaikuttavia hankkeita. Valtion sitoutuminen hankkeiden toteutukseen on kriittistä kehityksen kannalta.</p>	<p>Prioriteettiluokan 3 toimenpiteet pitävät sisällään seudun yhdyskuntarakenteeseen ja joukkoliikennejärjestelmään merkittävästi vaikuttavia hankkeita. Valtion sitoutuminen hankkeiden suunnitteluun on kriittistä kehityksen kannalta.</p>	<p>MAL- sopimuskausien 2024-2027 ja 2028-2031 välillä prioriteettiluokasta kehittyvät edistettävien prioriteettikoron 3 hankkeiden toteutuksen tarve tulee lähemmäs. Priorisoitujen hankkeiden määrätietoinen ja etupainoinen kehittäminen on oleellista sopimuskausien rahoitustasapainon mahdollistamiseksi. Nyt esitettyjen karkeiden kustannusarvioiden pohjalta rahoitustarpeen suhde kausien välillä on n. 35/65.</p>	<p>HUOM. Taulukossa esitetään vain MAL-sopimusten avulla edistettäviä hankkeita. Esitettyjen hankkeiden lisäksi ja vaikuttavuuden mahdollistamiseksi seudulla on tarpeita myös kansallisen tason päätöksillä ja suunnitteluinstrumenteilla rata- ja tieverkolla toteutettaviin hankkeisiin.</p>
---	---	--	---	---

PRIORI-TEETTI	LIIKENNE 12-SUUNNITELMAN PÄIVITYKSESSÄ HUOMIOITAVAT KANSALLISE HANKKEET, JOTKA TUKEVAT MAL-SOPIMUKSEN TOTEUTUSTAMISTA
	Tampereen henkilöratapihan suunnittelu ja toteutus lähi- ja kaukojunaliikenteen kehittämisen mahdollistamiseksi
	Pääradan kehittämissuunnittelu lähi- ja kaukojunien henkilöliikenteen sekä tavaraliikenteen tarpeet huomioiden: Tampere-Helsinki ja Tampere-Seinäjoki
	VT 9-kehittäminen liikenneturvallisuuden parantamiseksi
	Järjestelyratapihan siirron suunnittelu yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi ja kansallisen logistisen solmun mahdollistamiseksi
	Tampere-Pori -radan suunnittelu lähi- ja kaukojunien henkilöliikenteen sekä tavaraliikenteen tarpeet huomioiden
	VT3 elinkeinoalueiden kehittämiseen kytkeytyvä suunnittelu
	VT12 kehittäminen valtakunnallisen poikittaisyhteyden ja seudun satamayhteyden kehittämiseksi
	Lentokentän kehittäminen kansainvälisen saavutettavuuden ja turvallisuusklusterin kehittämiseksi.

Päärata ja Tampereen ratapiha – Suomen selkäranka

- Päärata on Suomen vilkkaimmin liikennöity raideväylä ja osa Euroopan ydinverkkoa. Sen toimintavarmuus ja kapasiteetti vaikuttaa miljoonien ihmisten ja yritysten toimintaan. Päärata ja henkilöratapiha on priorisoitu Väyläviraston investointiohjelmassa.

Tampere-Pirkkalan lentoasema

- Tampere-Pirkkalan lentokenttä on monitoimijakenttä (puolustus, koulutus, rahti ja matkustus) ja Suomen operoiduin. Kentän roolia Suomen kansainvälisessä matkustajaliikenteessä ja huoltovarmuuden kehittämisessä tulee hyödyntää.

Valtatiet 9, 3, 12 -

- Valtatiet tukevat elämäntilanteiden ja työelämän tarpeita ja edistävät kansallista liikenneturvavuutta.

Kytkentä MAL-sopimukseen:

Henkilöratapihan lisäkapasiteetti mahdollistaa lisääntyvän lähijunaliikenteen ja kaukojunaliikenteen yhteensovittamisen. Pääradan lisäraiteet mahdollistavat nopeamman ja non-stop-liikkumisen.

Kytkentä MAL-sopimukseen:

Tampere-Pirkkalan lentokentän kehittäminen edistää kansainvälistä liikenneturvavuutta ja kansainvälistä kytkeytymistä.

Kytkentä MAL-sopimukseen:

Valtatiet tukevat liikenneturvallisuuksia ja kansallista saavutettavuutta sekä mahdollistavat osaltaan yhdyskuntarakenteen kestävä kehitys ja vihreää siirtymää.

Pirkanmaan hallitusohjelmataivoitteita

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Kiitos!

**2040:
Vehreä
metro-
polimme**